

۱۳۸ ۹۵۷۲

۹۴، ۲، ۱۹

الله الرحمن الرحيم

ادبیات و نقاشی

مؤلف:

دکتر فریبا خواجه‌وند

فهرست مطالب

۵..... مقدمه

فصل اول

رنگ و خیال در نقاشی و ادبیات فارسی

۸.....	ادبیات و نقاشی
۱۱.....	رنگ و نقاشی ایرانی
۱۳.....	رنگ و ادبیات فارسی
۱۸.....	رنگ در هفت پیک نظامی
۲۵.....	خیال و ناشر ایرانی
۲۶.....	خیال و ادبیات فارسی
۲۸.....	صور خیال در ادبیات فارسی
۳۰.....	نقش منفی صور خیال در ردیف شعر و نقاشی
۳۱.....	کاربرد صور خیال در ادبیات فارسی
۳۱.....	صور خیال در اشعار کلاسیک فارسی
۳۱.....	صور خیال در شعر بیدل دهلوی
۳۳.....	صور خیال در شعر منوچهری دامغانی
۳۵.....	صور خیال در شعر حافظ شیرازی
۳۸.....	صور خیال در اشعار نوین فارسی
۳۸.....	صور خیال در شعر نیما یوشیج
۴۰.....	صور خیال در شعر اخوان ثالث
۴۲.....	صور خیال در شعر سهراب سپهری

فصل دوم

تأثیر متقابل نقاشی و ادبیات فارسی

۴۶.....	تأثیر ادبیات فارسی بر نقاشی ایرانی
۴۶.....	تأثیر شاهنامه فردوسی بر نقاشی ایرانی
۴۷.....	تأثیر نقاشی ایرانی بر ادبیات فارسی
۴۹.....	نمادهای رایج در ادبیات و نقاشی ایرانی
۶۲.....	نقاشی و نمادهای زیباشناسانه ادبی
۶۴.....	معنویت و معنویت‌گرایی در نقاشی ایرانی

فصل سوم

تأثیرپذیری نگارگری از ادبیات فارسی

۷۰	ادبیات و نگارگری
۷۱	نگارگری در مکتب شیراز
۷۱	نگارگری در مکتب هرات
۷۲	نگارگری در مکتب اصفهان
۷۳	نگارگری در مکتب تبریز
۷۴	نگارگری در مکتب قزوین
۷۴	نگارگری در مکتب قاجار
۷۷	سبک‌های متفاوت نگارگری داستان «گذر سیاوش از آتش» در تعداد از مکاتب نگارگری ایرانی
۷۸	نگارگری داستان «گذر سیاوش از آتش» در مکتب شیراز (دوره اول)
۷۹	نگارگری داستان «گذر سیاوش از آتش» در مکتب شیراز (دوره دوم)
۸۰	نگارگری داستان «گذر سیاوش از آتش» در مکتب اصفهان
۸۱	نگارگری داستان «گذر سیاوش از آتش» در مکتب قاجار

فصل چهارم

نقش مکاتب ادبی جهان

۸۴	مکاتب ادبی و هنری
۸۵	قرون وسطی و رنسانس
۸۶	اومانیسم
۸۷	اومانیسم و نقاشی
۸۷	اومانیسم و ادبیات
۸۸	باروک
۸۹	باروک و نقاشی
۹۰	باروک و ادبیات
۹۱	باروک و ادبیات فارسی
۹۱	کلاسیسم
۹۲	کلاسیسم و نقاشی
۹۳	کلاسیسم و ادبیات
۹۴	کلاسیسم و ادبیات فارسی
۹۵	رومانتیسم

۹۷	رمانتیسیم و نقاشی
۹۷	رمانتیسیم و ادبیات
۹۹	رمانتیسیم و ادبیات فارسی
۱۰۱	رئالیسم
۱۰۴	رئالیسم و نقاشی
۱۰۶	رئالیسم و ادبیات
۱۰۷	رئالیسم و ادبیات فارسی
۱۱۰	ناتورالیسم
۱۱۱	ناتورالیسم و نقاشی
۱۱۱	ناتورالیسم و ادبیات
۱۱۲	ناتورالیسم و ادبیات فارسی
۱۱۳	سورئالیسم
۱۱۴	سورئالیسم و نقاشی
۱۱۵	سورئالیسم و ادبیات
۱۱۶	سورئالیسم و ادبیات فارسی
۱۱۸	دادائیسم
۱۱۹	دادائیسم و نقاشی
۱۱۹	دادائیسم و ادبیات
۱۲۰	دادائیسم و ادبیات فارسی
۱۲۱	اگزیستانسیالیسم
۱۲۳	اگزیستانسیالیسم و نقاشی
۱۲۳	اگزیستانسیالیسم و ادبیات
۱۲۵	اگزیستانسیالیسم و ادبیات فارسی
۱۲۶	سمبولیسم
۱۲۸	سمبولیسم و نقاشی
۱۲۹	سمبولیسم و ادبیات
۱۳۰	سمبولیسم و ادبیات فارسی
۱۳۲	مدرنیسم
۱۳۳	مدرنیسم و نقاشی
۱۳۴	مدرنیسم و ادبیات

۱۳۵	مدرنیسم و ادبیات فارسی
۱۳۶	فوتوریسم
۱۳۶	فوتوریسم و نقاشی
۱۳۷	فوتوریسم و ادبیات
۱۳۷	فوتوریسم و ادبیات فارسی
۱۳۷	اکسپرسیونیسم
۱۳۸	اکسپرسیونیسم و نقاشی
۱۳۹	اکسپرسیونیسم و ادبیات
۱۴۰	اکسپرسیونیسم و ادبیات فارسی
۱۴۰	امپرسیونیسم
۱۴۱	امپرسیونیسم و نقاشی
۱۴۱	امپرسیونیسم و ادبیات
۱۴۲	امپرسیونیسم و ادبیات فارسی
۱۴۲	ایماژیسم
۱۴۳	ایماژیسم و نقاشی
۱۴۳	ایماژیسم و ادبیات
۱۴۴	ایماژیسم و ادبیات فارسی
۱۴۵	پست مدرنیسم
۱۴۵	پست مدرنیسم و نقاشی
۱۴۶	پست مدرنیسم و ادبیات
۱۴۷	پست مدرنیسم و ادبیات فارسی
۱۴۸	فمینیسم
۱۴۹	فمینیسم و نقاشی
۱۵۰	فمینیسم و ادبیات
۱۵۱	فمینیسم و ادبیات فارسی
۱۵۲	منابع و مأخذ

انسان، اکمل موجودات و خلیفه خداوند بر روی زمین است و در میان مخلوقات بالاترین ظرفیت علم‌آموزی و دانستن حقایق را دارد و گرایش به زیبایی و پرستش خداوند و حقیقت مطلق، در سرشت او به ودیعه گذاشته شده است؛ چنانکه خداوند متعال در قرآن کریم می‌فرماید: «نَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوْحِي؛ من از روح خود در انسان دمیده‌ام». بنابراین، انسان جامع اسماء و صفات الهی است که یکی از این صفات، صفت جمیل بودن خداوند است؛ زیرا خداوند متشأ و سرچشمه همه زیبایی‌هاست و تمایل انسان به زیبایی، امری فطری و درونی است و هنر یا زیبایی، فرشی نیز تجلی همین زیبایی دوستی درونی او است. تأمل و تعمق در تاریخ ادبیات و هنر حاکی از آن است که ادبیات و هنر؛ به ویژه ادبیات و هنر نقاشی از گذشته‌های دور ارتباط و پیوند تنگاتنگی با یکدیگر داشته‌اند و قرابت و همخوانی این دو، ذاتی و انکارناپذیر است؛ زیرا هنرمند و سخنور ایرانی، دارای ذهنیت و بینش واحد و مشابهی در خلق آثار هنری بوده‌اند. بی‌تردید یگانه هدف شاعر و نقاشی، القاء خیالات و مکنونات ذهنی خویش به مخاطب است.

شاعر سعی می‌کند تا با استفاده از نماد و عبارات، تخیلات و مفاهیم مکتوم در ذهن خویش را به خواننده انتقال دهد اما نقاش با بهره‌گیری از طرح و رنگ، بیننده را به دنیای درون خویش می‌برد و افکار و تخیلات خود را از ذهنیت به عینیت می‌رساند. کارکرد نقاشی به اندازه‌ای وسیع و گسترده است که می‌توان پیشینه آن را از کهن‌ترین ادیان و زندگی بشری، در ابعاد مختلف زندگی او، تا به امروز مورد بررسی قرار داد؛ ظرف‌ها، سفال‌ها، کتیبه‌های قدیمی، معابد، کلیساها، قهوه‌خانه‌ها، قالی‌ها، کتاب‌ها و حتی قلمدان‌ها دارای نقش و نگاری است که ما را با نوع تفکر، علائق و خلاقیت‌های مردم هر عصر آشنا می‌کند. البته شکی نیست که رابطه ادبیات و نقاشی خالی از فراز و نشیب نبوده است و در برخی از دوره‌ها، محکم و منسجم و در برخی دیگر، ضعیف و سست بوده است. اما این پیوند و ارتباط، هیچ‌گاه از هم گسسته نشده است. به طور کلی، ادبیات به دو طریق الهام بخش هنرمندان نقاش بوده است؛ یعنی هنرمند

نقاش یا با برداشت ظاهری خویش از مفاهیم شعری آن را به تصویر کشیده است و یا بی‌اعتنا به توصیفات ظاهری و با استنباطی باطنی و پویا به ارتباط انتزاعی با حال و هوای اثر ادبی پرداخته است. برای مثال، در تابلوی «عصر عاشورا»، استاد فرشچیان با کشیدن دو نخل تشنه و پژمرده با تنه‌های زرد و خمیده، در سمت چپ تابلوی خویش و پشت سر زنان داغ‌دیده، گویی خمیده شدن تمامی قامت هستی را به نمایش گذاشته است و با رنگ خاکی زمینه، غبار غم را به وضوح نمایان می‌کند و در واقع، به گونه‌ای با محتشم کاشانی، سراینده «شعر عاشورا»، همدلی و هم‌انانی می‌نماید. از این رو، به جرأت می‌توان گفت که این دو مقوله هر یک به شیوه‌ای مناسب، نمایش دیگری و مکمل یکدیگر بوده‌اند.

فریبا خواجه‌وند